

ФІНАНСУВАННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Анотація. Розглянуто аспекти фінансування органів місцевого самоврядування на прикладі селищної ради. Визначено проблемні питання фінансового забезпечення закладів освіти (дошкільного навчального закладу) та ефективного використання видаткової частини бюджету органами місцевого самоврядування.

Аннотация. Рассмотрены аспекты финансирования органов местного самоуправления на примере поселкового совета. Определены проблемные вопросы финансового обеспечения учреждений образования (дошкольного учебного заведения) и эффективного использования расходной части бюджета органами местного самоуправления.

Annotation. The aspects of the financing of local governments with a village council as an example were studied. Problem areas of financial provision of educational (a kindergarten) establishments and efficient use of budget expenditures by local governments were identified.

Ключові слова: місцеві органи самоврядування, фінансування, дошкільний навчальний заклад, місцевий бюджет.

Після проголошення державної незалежності України перед суспільством і державою постали важливі проблеми, пов'язані з фінансуванням органів місцевого самоврядування – одного з ключових елементів взаємодії населення та держави. Але у своїй діяльності місцева влада зіштовхується з проблемами недостатнього фінансування їх діяльності, що обумовлює актуальність дослідження

Згідно з Бюджетним кодексом України (БКУ) бюджетна система України складається з державного бюджету та місцевих бюджетів. Місцевими бюджетами є бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування. Бюджетами місцевого самоврядування є бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах).

Кожна із перерахованих органів місцевого самоврядування фінансується з бюджетів по-різному. Згідно зі статтею 64 Бюджетного кодексу України визначено склад доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування. Так, до доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування, належать:

податок на доходи фізичних осіб у частині, визначеній статтею 65 БКУ;

50 відсотків збору за спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування, що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя;

50 відсотків збору за спеціальне використання води (крім збору за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення), що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя користувачами води за місцем її забору;

50 відсотків плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (крім плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату), що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя;

плата за використання інших природних ресурсів, що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя;

державне мито в частині, що належить відповідним бюджетам.

Держава фінансово забезпечує здійснення органами місцевого самоврядування наданих законом повноважень органів виконавчої влади у повному обсязі за рахунок закріплення за відповідними місцевими бюджетами джерел доходів бюджету, надання трансфертів із державного бюджету, а також передання органам місцевого самоврядування відповідних об'єктів державної власності [1].

Багато сільських рад не можуть забезпечити потреби села власними коштами. Кошти, які надаються вищестоящими органами місцевої влади, з кожним роком зменшуються, а в умовах ринкової економіки та нестабільності політичної та економічної системи в країні дані бюджетні фінансування не враховують зростання ціни та інфляцію.

На території місцевих територіальних громад є бюджетні організації, до яких відносяться навчально-виховні комплекси, дошкільні навчальні заклади, будинки культури, сільська рада (органи місцевого самоврядування) та лікарні. Так, у деяких сільських радах, де функціонують дошкільні навчальні заклади, існують певні проблеми, пов'язані з фінансуванням установ, при цьому таких проблем не зазнають органи місцевого самоврядування, де дошкільні навчальні заклади отримали статус навчально-виховного комплексу. Проблема полягає в тому, що на утримання дошкільного навчального закладу з місцевого бюджету витрачаються майже всі дотаційні кошти, тобто всі кошти, які повинні спрямовуватися на соціальний розвиток та благоустрій територіальної громади використовуються лише на утримання дошкільного навчального закладу, тобто на оплату праці робітників та оплату енергоносіїв (головних витратних статей). При цьому варто врахувати ще одну проблему, яка з'являється у процесі визначення розміру витрат на енергоносії. Згідно із визначенням, яке дає законодавство України, до енергоносіїв не відноситься таке паливо, як дрова, яке є майже основним енергоносієм на селі і є вкрай необхідним для опалення. Таким чином, кошти, яких не вистачає на закупівлю дров, збираються з батьків, адже дотаційних коштів, які надаються

Так, стаття "Освіта", яка наведена у таблиці, включає в себе саме видатки на утримання дошкільного навчального закладу, який фінансується з бюджету місцевого самоврядування.

Таблиця

Структура доходів та видатків певної територіальної одиниці місцевих бюджетів

Стаття видатків	Питома вага в бюджеті		Стаття доходів	Питома вага в бюджеті	
	2012 р.	2013 р.		2012 р.	2013 р.
Державне управління	34,1	35,9	Податкові надходження, з них:	49,5	50,85
Освіта	48,9	52,5	• збори за спеціальне використання природних ресурсів	33,2	29,15
Культура і мистецтво	13,4	8,18	• місцеві податки та збори	3,5	0,0
Будівництво	2,95	3,08	• інші податки	5,82	6,12
Землеустрій	0,56	0,25	Неподаткові надходження	2,67	2,15
Інші видатки на соціальний захист населення	0,09	0,09	Офіційні трансферти	47,83	47

Близько 50 % отриманих сільською радою бюджетних коштів спрямовуються на фінансування дошкільних навчальних закладів, при цьому питома вага офіційних трансферт становить близько 47 % за аналізовані періоди. Але варто також зазначити, що власних коштів, які отримують органи місцевого самоврядування, цілком вистачає на фінансове забезпечення потреб, відмінних від витрат на дошкільні навчальні заклади. Слід зауважити, що ті витрати, які подані в таблиці, не враховують кошти, які сплачуються батьками. Відповідно до статті 35 Закону України "Про дошкільну освіту", батьки або особи, які їх замінюють, вносять плату за харчування дітей у державному та комунальному дошкільному навчальному закладі у розмірі, що не перевищує 50 відсотків (у міській місцевості) та 30 відсотків (у сільській місцевості) від вартості харчування на день.

Від сплати за харчування дитини звільняються батьки або особи, які їх замінюють, у сім'ях, в яких сукупний дохід на кожного члена за попередній квартал з урахуванням індексу зростання цін не перевищував прожиткового мінімуму [2].

Проаналізувавши наведені дані, можна зазначити, що основними дохідними статтями є податкові надходження, основна частина яких приходить збір за спеціальне використання природних ресурсів, наступною за розміром бюджетоутворювальною статтею є офіційні трансферти, розмір яких близький до 47 відсотків. Використовуються ж ці кошти в основному на освіту та державне управління, тобто дошкільний навчальний заклад та органи місцевого самоврядування. І якщо розмір витрат на державне управління значно скоротити не має можливості, адже це органи місцевого самоврядування, які є основним представником державної влади на місцях, то проблему з дошкільним навчальним закладом вирішити можна шляхом присвоєння закладу статусу навчально-виховного комплексу. Таке рішення дасть можливість органам місцевого самоврядування звільнитися від фінансування закладу. Адже якщо сьогодні дотація надається територіальним громадам, яка на 100 % витрачається на фінансування закладу, то в наступному році такої дотації, враховуючи політичний та економічний стан нашої держави, може і не бути.

При цьому проблему вирішити не так і просто. Щоб присвоїти закладу статус навчально-виховного комплексу, необхідно вирішити це питання на основі рішення батьків та осіб, які їх замінюють. Адже відповідно до законодавства, такі питання вирішують саме вони. Та попри всі обставини, що склалися в подібних місцевих радах, батьки, враховуючи хвилю закриття освітніх закладів по Україні, відмовляються від переведення дошкільного навчального закладу в навчально-виховний комплекс, а місцеві органи влади не мають тієї самостійності, про яку йдеться у законодавстві.

Таким чином, виходячи з аналізу фінансового стану місцевих рад та зокрема фінансування закладів освіти, місцеві органи влади потребують самостійності під час формування видаткової частини бюджету.

Наук. керівн. Кондусова Л. Ф.

Література: 1. Бюджетний кодекс України 08.07.2010 р. № 2456-VI / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрану. 2. Про дошкільну освіту : Закон України 11.07.2001 р. № 2628-III / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>. – Назва з екрану.